

HLAPEC ANDREJ

M I R A N J A R C

*Konji! Ah, konji, beli, rjavi in črni!
Vsi ste še moji, vsi, ki sem bil z vami,
konji z Zlatega polja, iz Dola, z Goré,
s Trate, Škocjana in Vrbe... O, moja leta!*

*Kdo vam zdaj z bičem zažvižga na diru veselem
v Ljubljano, v Moravče, v Loko, v Kranj in na Brezje?
Kdo na povodcih sprovaža vas k zvrhanim jaslim,
kdo bdi skrbljivo nad vami zdaj v noči brez spanja?
Uro prenekatero — zvezde so ugašale —
nas je zajela žalobnost: tako sem bil sam
sredi svetá! Hiše so spale pod mesecem,
spali so gospodarji, še pes ni zalajal...
Tako noč bi nekam izginil, kot bi odplaval
— val se zgrne čez brazde, niti spomin
ne bi ostal za meno. — — O, moja leta!*

*Bil sem pred njimi: zdaj so krepki gospodarji,
žene imajo, družino, domove v ogradi,
češ: to sem jaz, tukaj sem živel in zidal...
Bil sem pred njimi: zdaj so veljavni gospodje,
farovski, šolski, orožniški, možje postave...*

*Ah, moji konji! Vam sem podoben. Iz kraja
v kraj se menjavamo znova in znova in znova.
Komaj se sprijateljimo, že nas prodajo
narazen, v tuje roke... Pa spet pričnimo...
Hlapec od včera, od danes, od jutri! In ženske
se ti izognejo: s tabo ne bom šla se klatit.
Kaj si pridelal, pokaži! Kot bi vsa leta
bičal po zraku: zaman se iščeš v praznoti.*

Ne, ne, postojte: če bi se v čudežu zbrali
 vsi moji konji, pribegli od vseh gospodarjev
 na enem kraju, o, to bi videli
 hlapca Andreja, mogočnega v novi slavi.
 Glava pri glavi bi silila v hlapca Andreja,
 v ljubljenca, varuha, dobrega botra in strica,
 Riže in Lize, Žive in Luce in Belci
 ali bi strigli z ušesi in brzali, tolkli s kopiti:
 „To je naš gospodar, naš pravi! Mi smo njegovi!
 Ljubil je nas in solze je točil za nami!“
 Zdaj smo vsi skupaj, o, zdaj bomo zdrveli
 svobodni križem sveta! Kdo nas bi ustavil!
 To bodo gledali in se bodo čudili:
 kakšna to vojska vesela dviga oblake!

Ah, ta huda izkušnja! Zalezi se v slamo,
 spi, da boš jutri zarana koso naklepal.
 Konja odpel bi, zajahal ga, vrgel se v noč,
 v tisto, odkoder ne vrneš se več med ljudi.

Ah, kaj budalim . . . V nedeljo grem h gospodarju:
 tako in tako je . . . dajte mi spet pet kovačev.
 Z njimi spet v gostilno, pa se napijem med mladci
 in se navriskam, da bodo odreveneli:
 kaj se mar ženiš, Andrej? Tako bom izganjal
 hudiča iz sebe dva dni. Potem — bo spet dobro
 in spet se bom zadnji ponižno sklanjal pod jarmom.

PESEM O DRUŽBI

M I R A N J A R C

Kar ne moremo mirno več gledati
 novih romarjev mimo naših hiš:
 brez molkov so, ne vodi jih križ . . .
 Nočejo nam prav povedati,

*česa hočejo. Kruha? Petdeset par? — — —
In obiskujejo nas vse ure dneva,
čudno mirni se zdijo, brez veselja in gneva.
Ali je v njih tišina ali vihar?*

*V dušah nam zapuščajo temne poglede,
češ, nekoč nas boste že čutili,
a za nas so brez zvoka njih besede...
Saj smo se od njih odkupili*

*z bolnišnicami tretjega razreda,
z ubožnicami in azili,
s pokojninskimi skladi, s pomočjo v sili,
z uradi, kjer se registrira beda.*

*Tudi mi plačujemo davek tej dobi:
v bankah zmrzujejo naše vloge,
tarejo nas kreditne nadloge,
za nekdANJI red trepečemo v tesnobi.*

*Premišljamo, kam bi dobičke skrili,
saj drug drugemu zaupati ne smemo.
V večnem strahu pred borznimi poročili
kaj bo z nami jutri — ne vemo...*

*V gledališčih ne najdemo več pozabljenja,
naša filozofija je le še igra besed,
v kaj naj še verujemo, ko zdaj življenje
spoti podira naš miselni red.*

*Ali smo res samo še splášena čreda,
ki se novih pastirjev boji?
Kdo se bodočnosti do dna zaveda
in vendar od groze ne oledeni?*